

Dialoginen oppiminen ja sen tukeminen verkossa

Helena Aarnio, tutkijayliopettaja, FT ja Jouni Enqvist, tutkijayliopettaja, FT
Hämeen ammattikorkeakoulu, eLearning Centre

helena.aarnio@hamk.fi jouni.enqvist@hamk.fi

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

1

DIANA-toimintamalli!

- **DIANA** (Dialogical Authentic Netlearning Activity) (Aarnio & Enqvist 2001; 2002)
- Dialogi ja oppimisen intoa synnyttävä autenttisuus ovat DIANA-mallin keskeiset elementit.
- Malli auttaa jäsentämään verkossa oppimista ja auttaa luomaan sisällökkäitä, koskettavia oppimisprosesseja erityisesti verkossa.

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

2

- **Miten opiskelijat saadaan työskentelemään dialogisesti verkossa?**

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

3

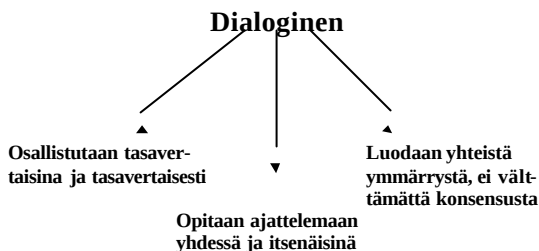
Dialogiseen oppimiseen täytyy valmentautua

- Luodaan perustaa yhteisöllisyydelle, **yhteisöllisyyden tunteen** syntyminen tärkeää.
- Osallistujat näkevät yhdessä tekemisen hyödyn.
- Ohjaajasta tulee taitava fasilitaattori.
- Osallistujat tulevat verkkolukutaitoisiksi.
- Harjoitellaan dialogin taitoa ja autenttista etenemistä.

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

4

Mitä on dialoginen?

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

5

Vuorovaikutuksesta vuorotoimintaan

- **Vuorovaikutus:** oma sisältö on osallistumisessa tärkeää; tavoitteena on usein toisiin vaikuttaminen muista riippumatta
- **Vuorotoiminta:** osallistumisessa on tärkeää vuorolla tuoda jotain jakaen yhteiseen ”kekoon”; jokaisen osallistuminen omalla tavallaan ja sisällöllään on kaikille tärkeää

TieVie-seminaari, Oulu 26.9.2003

6

Kvasi-interaktio ja aito interaktio (1/2)

- Vastavuoroisuus (reciprocity) ja aktiivinen syventyminen (active engagement) muiden kanssa ajatusten ja ideoiden työstämiseen tekevät vuorovaikutuksesta dialogista (Bahtin).
- Aidossa interaktiossa on kyse dialogisesta merkityksen rakentamisesta, uusien merkitysten generoimisesta.

Kvasi-interaktio ja aito interaktio (2/2)

- Teksteillä (laajassa mielessä) on sekä yksiselitteinen (univokaalinen) että dialoginen tehtävä.
- Tekstin dialoginen tehtävä tarkoittaa, että teksti toimii ajattelemisen työkaluna.

Dialogin emotionaalinen perusta

1. Aktiivinen osallistuminen
2. Sitoutuminen keskusteluun
3. Vastavuoroinen suhtautuminen ja reagoiminen
4. Avoin, vilpitön ilmaiseminen
5. Kunnioittava suhtautuminen
6. Minäkeskeisyydestä vapaa vuoropuhelu ja vuorokuuntelu (Mukaiitu Burbules 1993; Huttunen 1995)

Dialogin määrittely

- **Dialogi tarkoittaa ihmisten tasavertaiseen osallistumiseen perustuvaa yhdessä ajattelemista ja perehtymistä johonkin asiaan tai toimintaan.** (Aarnio & Enqvist 2001)

Dialogi

- Yhdessä ajattelemista
- Monisuuntaista
- Lyhyitä puheenvuoroja
- Keskenäistä ajatuksenkulkua
- Epäselvissä tilanteissa tiedustellaan
- Asioita pidetään avoimina riittävän pitkään tarpeen mukaan

Monologi

- Yksin ajattelemista
- Yksisuuntaista
- Pitkiä puheenvuoroja
- Valmiita ajatuksia
- Epäselvissä tilanteissa ollaan hiljaa
- Asiat yritetään paketoita valmiiksi mahdollisimman pian

Sanan ja ajattelun välinen yhteys

- Ihmisen sanomalla tai kirjoittamalla lauseella on aina alatekstinsä, takana oleva ajatus.
- Ajatusta voidaan verrata pilveen, joka vuodattaa sanakuuron. Siirtyminen ajatuksesta puheeseen tai tekstiin on mutkikas tapahtuma, jossa ajatus jäsennetään ja luodaan uudelleen sanoiksi. (Vygotsky, 1982)

Tiedusteleminen on...

- Puhtaiden, avoimien kysymysten tekemistä
- Ajatuksenkulkujen ja toimintatapojen avaamista
- ”Kuumiin sanoihin” reagoimista
- Uusille poluille viemistä

Esimerkkejä ajatuksenkulkua avaavista kysymyksistä

- Miten ajattelet...?
- Miten selität...?
- Miten ajattelet tehdä tai toimia...?
- Mitä merkitystä...?
- Mitä siitä seuraa...?
- Miten sinun mielestäsi...?

- **Valitkaa ryhmässä ne dialogiset toimintatavat, joiden harjoittamisen aloitatte tästä hetkestä**

Verkkotyöskentelyssä syntyy vaikeuksia, jos... (1/3)

- ajatellaan yksin eikä välitetä toisten mukaantulojen sisällöstä.
- muista ei pidetä väliä eikä vuorovaikutukseen sitouduta.
- puheenvuoroja ei saada ketjuuntumaan asiasisällön rakentamisessa.
- ei osallistuta aktiivisesti ja symmetrisesti.

Verkkotyöskentelyssä syntyy vaikeuksia, jos... (2/3)

- vastavuoroisuudessa on puutteita.
- ongelmia työstettäessä asioihin ei pureuduta tarvittaessa lineaarisen tiukasti.
- keskustelun teemoja läpikäydään ja ohitetaan nopeassa tahdissa.
- synteisien tekeminen on toimintakäytäntönä vaikea tai kokonaan vieras.

Verkkotyöskentelyssä syntyy vaikeuksia, jos... (3/3)

- asioiden työstäminen lopahtaa keskustelun vaikeissa vaiheissa tai vaihtoehtoisesti keskustelua ei saada edes käynnistymään.
- => **Vuorovaikutuksen tuloksena on asioiden ja työskentelyn pirstaleisuus, hajanaisuus tai hajoaminen.**

Dialogissa yhdessä ajattelevien onnistuu, koska... (1/3)

- toisiin suhtaudutaan avoimesti ja tosissaan, jokaisen ajatuksenkulkuja pidetään tärkeinä.
- uskalletaan kertoa kehitteillä olevia sisältöjä.
- omia sekä toisten ajatuksenkulkuja osataan tutkia.

Dialogissa yhdessä ajattelevien onnistuu, koska... (2/3)

- työskentely on tarvittaessa lineaarisen tiukkaa.
- kysymyksiin ja muihin mukaantuloihin vastataan ja reagoidaan nopeasti
- osallistutaan aktiivisesti, symmetrisesti ja kohdentuneesti.
- osataan liittää riittävän usein dialogissa syntyneet tiedon palaset kokonaisuudeksi.

Dialogissa yhdessä ajattelevien onnistuu, koska... (3/3)

- työskentelyn vaikeat vaiheet osataan selvittää tutkivaa otetta tehostamalla ja tiukentamalla.
- => **Vuorotoiminnan tuloksena rakentuu yhteinen ymmärrys ja kokonaiskuva - asiat ratkeavat tai saavat muotoa.**

Tuotos = prosessi + artefakti

- Työstäminen ja dialogi tuottaa parhaimmillaan hyvän prosessin ja jonkin tuotteen/artefaktin.
- Tuotos on prosessi + esimerkiksi:
 - selitys/analyysi asiasta tai toiminnasta, toimintaperiaatteen selittäminen, toimintamalli, toimintasuunnitelma
 - esite, ohjelma, esitelmä, graafinen kuvaus, keskustelu, verkottumisesimerkki, casen ratkaiseminen
 - toimintasovellus tai –simulaatio, digitaalinen portfolio
 - jne.

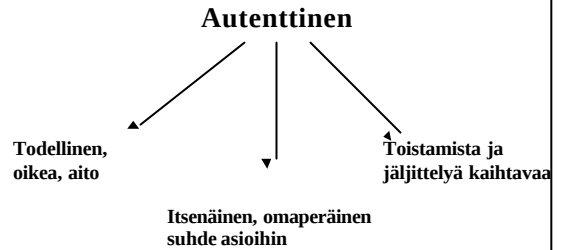
Dialoginen arviointi

- Arviointi on dialogin luonnollinen osa. Se ilmenee tutkiskelevana otteenä.
- Ajatuksenkulkuja tuodaan tietoisesti toisille tutkittavaksi ja kyseenalaistettavaksi.
- Suora palaute on yhtenä elementtinä dialogissa ja silloin osallistujat kertovat avoimesti ja ilman kiertoteitä ajatuksensa.

Itsearvioinnin kohteet dialogissa Aarnio & Enqvist

- Miten osallistun dialogiin?
- Miten otan puhtaasti vastaan muiden mukaantuloja?
- Miten huomaan ja osaan tiedustella asioista?
- Miten osaan reagoida avainlausumiin (kuumiin sanoihin) toisen tekstissä?
- Miten osaan liittää mukaantuloni toisen tekstiin kohdentuneesti (sitominen)?
- Miten hyvin pysyn teemassa?
- Miten otan vuoron ja muistan antaa sen toiselle?

- **Miten dialogin taito suhteutuu / yhdistyy verkossa ohjaamisen taitoon?**

Mistä syntyy oppimisen omistajuus?

- Tavoitteena kokemus siitä, että *"tää on mun ja meidän juttu!"*
- Oman osaamisen rakentamisen tavoitteet on **kierrätetty oppijoiden oman ajattelun ja kielen kautta** (huom. ei ops-jargonia eikä opettajan valmiita ajattelupolkuja).

Autenttiset ongelmat nousevat oppijoiden arkikäsityksistä

- Oppijoiden spontaanit käsitykset (arkikäsitykset) asioista ovat arvokas koko oppimisprosessin perusta.
- Spontaaneissa käsityksissä on tiivistettynä oppijan senhetkinen tieto ja ymmärrys osaamisen tavoitteena olevasta asiasta.
- Tätä oppimisen kannalta arvokasta tietoa ei saa hukata.

Autenttisen oppimisen määrittely

- **Autenttinen oppiminen** tarkoittaa sellaista oppimista, jossa **käytetään reaali-**
ilman ongelmia ja projekteja, ja se sallii **opiskelijoiden tutkia ja käydä dialogia** näistä ongelmista heille relevanteilla tavoilla.
- Siis tavat on sidottu opiskelijoiden omaan elämään, kokemuksiin ja näkemyksiin.

- **Pohtikaa ryhmässä ideoita, joiden avulla opiskelusta saataisiin autenttista.**

- **Kulmakivi A:** Yhteisen perustan luominen oppimiselle verkossa (A1-A3)
- **Kulmakivi B:** Verkossa oppimisen autenttinen eteneminen (B1-B2)
- **Kulmakivi C:** Verkossa oppimisen dialogiset toimintatavat (C1-C3)
- **Kulmakivi D:** Oppimisen uudelleen suuntaaminen ja osaamisen kehittäminen (D1-D3)

Kirjat DIANA-mallista

- Aarnio, H. & Enqvist, J. 2001. Dialoginen oppiminen verkossa – DIANA-malli ammatillisen osaamisen rakentamiseen. Kehittyvä koulutus 2/2001, Opetushallitus.
- Aarnio, H., Enqvist, J. & Helenius, M. (toim.) 2002. Verkko-pedagogiikan kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa ja työssäoppimisessa – DIANA-toimintamalli. Opetushallitus.